

GURE JAIZKIBEL, HISTORIA MAMITSUA

Jaizkibel Euskal Herriko mendi bat gehiago dugu eta mendi denez, bizidun. Berezko bilakaera bat izan du mendeetan zehar eta erabat loturik ageri zaigu Pasai Donibane, Hondarribia eta Lezoko herriarekin. Jaizkibelek banandu eta elkartu ditu herri hauetako biztanleak batzutan garoak direla eta bestetan erromeriak direla eta.

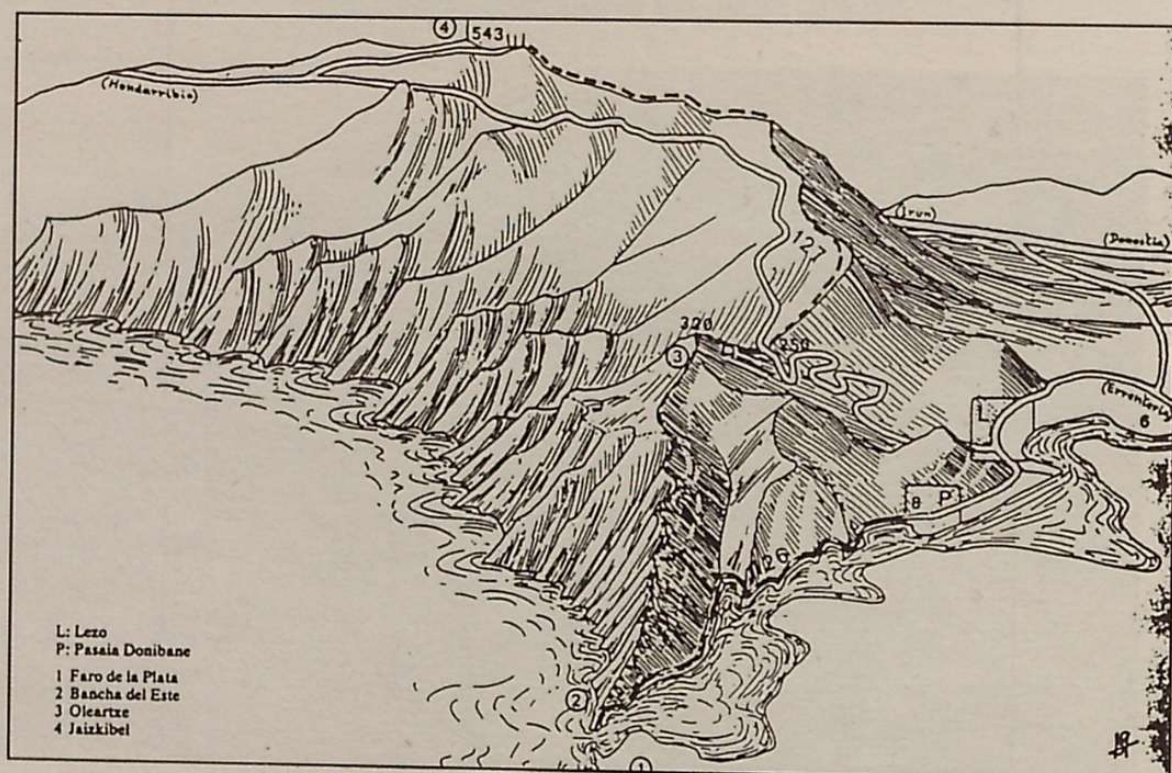
Lezoko herria, aipatutako beste biak bezala, oso loturik dago bere begi aurrean nagusitzen den izaki aldapatsu horri.

Lezoko ereserkiak ederto adierazten du Lezoren Jaizkibelekiko lotura:

*«Itsaso gainetik, Jaizkibel mendia, Jaizkibel mendia,
mendi giblean, Jaizkibel oinetan, Lezoko herria;
hemen biltzen dira euskaldun jendea, euskaldun jendea,
aintzinetik bait da guztiz ezaguna gurutze alduna,
ezker-eskubi, zelai baserri, ondorengo oinarri,
.....»*

(Tomas Garbizu)

Jaizkibel ez da gaur egun garai batetan izan zena, ez eta Tomas Garbizuk bere ereserkian aipatzen duena, ez halajaina! Bertoko zuhaitz mardulez estalitako mendi bat izatetik, basamortu itxurako azalera ilun, goibel bat izatera pasa da, eta bitarte honetan insignis pinuaren eraso ezagutu du berezko paisaia desagertuaz.

Lezoko biztanle zaharreneen ahotik entzun daitekeenez «lehen» Jaizkibelen punta batetik besteraino joan zitekeen lurrik ikutu gabe, zuhaitzez zuhaitz alegia. Bazen jardun honetan Lezoñ famatua egin zenik ere.

Garai zoragarri haien aztarna bakarrak Jaizkibelgo azalera osoan ote eta sasiakin nahasirik topatzen ditugun zuhaitz landare ttikiak dira. Garai batetako zuhaitz haien zuztarretatik sortuak.

Landaretzarena ez da Jaizkibel jasan duen aldaketa bakarra, horixe ezetz! kostaldearen kutsadura, baserrien desagerketa, errekatxo eta ur iturrien desagerketa eta kutsadura...

Jaizkibel garai batetan beste edozein mendiren antzekoa izan zen, osasuntsua, garbia, bere malkarretan ametsak, pagoak, lizarrak, arteak,...; bere magalean sagar-rondoak, gaztainondoak,...

XVII-XVIII-XIX. mendeetan olagintzan, burdingintza eta nekazaritzaren aurrerape-nekin Jaizkibelgo landaretzaren uztiakuntza garrantzitsu bat hasi zen, hau aurretik existitzen bazen ere ez zen hain garrantzitsua.

Lezo eta Pasaiaiko untziolatan egin ziren, Jaizkibelgo zuraz, Armada Invencible-ko untzi zenbait.

Nekazaritza eta abeltzantzaren aurrerapenak larre eta soro berriak behar zituen eta hauek lortzeko hainbat baso erre zen.

Burdingintzak ere eragin zuen burdinoletako labeak egur-ikatz bezalako berotzen bait ziren, ehun burdin kilogramo lortzeko bostehun egur-ikatz kilogramo behar ziren.

Baina uztiakuntza hau aurreko mendearen bukaera-alderarte nahiko zuhurki zaindua izan zen. Zaintza honen adierazgarri mendeetan zehar politiko erakunde ezberdinek hartutako erabaki eta legeak ditugu.

1397. urteko lege batek dioenez bost hegalondo edo fruitu zuhaitz baino gehiago eraisten zituenak heriotz zigorra jasoko zuen. Haritz, pago eta lizarrak iharturik baino ezin ziren moztu, inork hauetakoren batetako ale osasuntsuren bat moztuko balu ordainetan beste bi landatu beharko lituzke.

1548. urtean Gipuzkoako Junta Orokorrek hartutako erabaki baten bitartez udal bakoitzak urtero 500 zuhaitz landatu eta zaindu behar zituen. Kopuru hau lortzen ez zuen udalak isun gogor bat ordaindu behar zuen; gainditzen zuenak, aldiz, saria.

1738. urtean Junta Orokorren aginduz Gipuzkoan udal guztiek haritz kopuru jakin bat hazi behar zuten. Horretarako hazitegiak antolatu behar zituztelarik. Jaizkibelen untzigintzarako zura oso aproposa zuen izeia hazteko agindua eman zuten. Horretarako Auñamenditik haziak ekarri zirelarik. Baina ezagutzen ez den arrazoi bat dela medio izeia ez zen batere ugaritu eta gaur egun ale bakan batzuk baino ez ditugu topatzen.

1768. urtean komisario batek egindako bisitaren txostenean dioenez Lezoñ agindua hazkuntza eta landaketari dagokionez ondo betetzen da.

Honela Jaizkibel amaitzear dagoen mende honen hasieran mendi osasuntsu bat zela

esan dezakegu. Baina Industri Iraultzaren etorrerarekin zauri sakon bat egin zitzaion mendi honi, naturari orohar, gaur egun ioniz baino sakonago den zauri bat, etengabeko odolustutzea.

XX. MENDE ATARIAN JAIZKIBEL ERASOPEAN:

Mende berriarekin batera ia Gipuzkoan papergin industria indartuko da, Industri Iraultza dela esango dugu. Industria berri honen beharrei erantzuteko beste euskal mendi askotan bezala Jaizkibelen ere «insignis» eta itsas pinua landatzeari ekingo zaio. Bertoko basoak kendu, erre eta pinua sartu ordez.

Urteetan atzera eginaz mende honen haserako pinuaren landaketa masiboa hasia zela esan dezakegu honi buruzko datu zehatzik ez badago ere. Pinuaz lehen datu adierazgarrienak 1926. urtean izandako sute batekin datozkigu, garaiko txostenek diotenez 6000 pinu inguru erre omen ziren. Ondorengo erreproblazio lanek hala ere ez zuten bertoko zuhaitzentzat lekurik izan. Papergintzak, garai hartan indartsu, zer esan handia izan zuen mendia birpopulatzeko orduan.

Birpopulatzeko intentsiboena Guda Zibilaren ondorengo urteetan egin zen, baina 1956. urteko otsailan izandako izozteak gehienak ihartu zituen. Ondoren berriro ekin zitzaion pinua landatzeari baina Jaizkibelgo azaleraren zati handi bat gaur egun dagoen moduan geratu zen, ez bertoko ez kanpoko zuhaitzik, ote eta sasiek harturik, basamortu baten irudi bizia.

Gure mendi honen benetazko arazoak konponbidean jarriko dituen plangintza orokor bat beharrezkoa da, arrazoizko plangintza bat. Gizona naturan sortua, honi loturik dago eta zer esanik ez gure herria eta kultura. Hau altxorrik aberatsenatariko bat bezala gordetzera beharturik gaude herri eta gizaki bezala etorkizunik izan nahi badugu.

BETIXU
3.BBB-ko IKASLEA